

CONTRIBUȚII ARHEOLOGICE LA CUNOAȘTEREA PRIMULUI LĂCAȘ AL MITROPOLIEI MOLDOVEI: BISERICA MIRĂUȚILOR DIN SUCEAVA

de LIA BĂTRÎNA
și ADRIAN BĂTRÎNA

Cunoscută fiind importanța instituției ecleziastice și a monumentelor ce o adăposteau în desăvârșirea procesului întemeierii statelor feudale românești de sine stătătoare și a afirmării lor pe plan european, ne apare firesc interesul stîrnit în istoriografia românească de problema apariției celei dintîi mitropolii la răsărit de Carpați. Deși în cuprinsul unei bogate literaturi de specialitate¹ au fost dezbătute condițiile interne și internaționale ale înființării mitropoliei Moldovei, ale luptei pentru neatfîrnare politică și religioasă, o serie de aspecte - precum cele ce privesc vechimea instituției episcopale și apoi metropolitane în Moldova, primul sediu al acesteia și cel dintîi slujitori sau cele ce se referă la datarea, precizarea ctitorului și structura lăcașului ce va fi adăpostit instituția amintită - sînt și azi insuficient de bine cunoscute și beneficiază de interpretări diferite datorită tocmai numărului redus de izvoare scrise referitoare la sec. al XIV-lea. Acestea sînt motivele pentru care am încercat să completăm știrile oferite de izvoarele scrise privind sediul primei mitropolii a Moldovei cu cele puse la dispoziție de izvoarele arheologice, cele ce și-au dovedit întotdeauna capacitatea de a contribui la o mai bună conturare a realităților medievale românești. Ca urmare, cu sprijinul Muzeului județean de istorie din Suceava, în luna iulie a anului 1976 s-au desfășurat cercetări arheologice² în jurul lăcașului cu hramul Sf. Gheorghe, denumit și biserica Mirăuților, aflat la nord-est de vestigiile Curții Domnești din Suceava și acceptat în mod unanim a fi deținut, în prima sa formă de existență, funcția de primă catedrală metropolitană a Moldovei.

Cu privire la aspectul inițial al acestui lăcaș, deși este binecunoscută împrejurarea că monumentul a suferit numeroase transformări în cursul existenței sale, ultima datorîndu-se arhitectului austriac Karl Romstürfer la sfîrșitul sec. al XIX-lea³, s-a acreditat ideea că planul poate fi descifrat, cu excepția clopotniței, din analiza actualului bisericii⁴. Încă de mai multă vreme, în ceea ce ne privește, am manifestat îndoieli în legătură cu această opinie, pornind de la premisa că lăcașul vechii mitropolii - prin însăși menirea sa de a adăposti un cler numeros și slujbele de încoronare, precum și de a afirma o nouă instituție pe plan local, dar mai ales european - trebuia să dispună de dimensiuni impunătoare. Ori proporțiile și structura actualului edificiu nu corespund cerințelor primei biserici a țării. Astfel stînd lucrurile, urma ca cel puțin o parte din fundațiile primului lăcaș metropolitan să poată fi sur-

prinse pe parcursul cercetărilor, chiar dacă acestea nu au putut fi efectuate decât la exteriorul actualei biserici⁵

Cele șapte secțiuni plasate pe laturile de sud (S_1, S_2, S_3, S_4) și de nord (S_5, S_6, S_7) ale bisericii (fig. 1) ne-au permis să constatăm de la bun început că ne aflăm în fața unei succesiuni de două monumente ce au cunoscut planuri și structuri diferite și a căror încadrare cronologică a putut fi stabilită. Din rîndul acestora cel dintîi prezintă un interes aparte, chiar dacă, datorită caracterului limitat al cercetărilor, nu s-au putut preciza toate elementele de ordin planimetric.

Afîi pe latura de nord, cît și pe cea de sud au putut fi surprinse traseele unor ziduri suprapuse doar parțial de cele ale bisericii actuale. Pe latura de vest s-a putut constata identitatea dintre traseul celor două edificii ce se succed. Zidăria păstrată este reprezentată în general de fundație și în mai mică măsură de elevație. Fundația este zidită cu o deosebită îngrijire din bolovanii de piatră legați cu un mortar de bună calitate, deosebindu-se net de cea a edificiului existent ce este realizată prin tehnica turnării. Săpăturile efectuîndu-se pînă sub talpa fundației s-au putut obține date și cu privire la adîncimea și lățimea sa. Dacă adîncimea fundației nu depășește 1,05 m, elevația se păstrează pe o înălțime ce variază între 0,20 și 0,48 m. Lățimea fundației este de 1,54 m, iar cea a elevației cu 10-15 cm mai mică, fapt explicabil dacă se are în vedere împrejurarea că între cele două intervine un decroș.

Cît privește dimensiunile lăcașului identificat, acestea nu pot fi precizate, deocamdată, decât parțial. Astfel lățimea a putut fi stabilită cu exactitate: 12,5 m. În schimb zidurile longitudinale nu au putut fi urmărite pe toată lungimea lor, dar chiar și în această situație observațiile efectuate în extremitatea de nord a S_1 - acolo unde traseul de sud al lăcașului nu mai apare (!), în schimb este prezent M32 - ne îngăduie să apreciem că ele nu puteau depăși 19 m, dimensiune ce pare a fi foarte apropiată de cea reală.

Că ne aflăm în fața unui lăcaș de cult, și nu a unei construcții civile, ne-o dovedește și necropola organizată în jurul acestuia. Pe parcursul cercetărilor au putut fi identificate și studiate un număr de 47 de morminte, din rîndul cărora 32 ($M_4, M_5, M_6, M_7, M_9, M_{11}, M_{12}, M_{14}, M_{16}, M_{17}, M_{18}, M_{19}, M_{24}, M_{26}, M_{27}, M_{28}, M_{29}, M_{31}, M_{32}, M_{34}, M_{35}, M_{36}, M_{37}, M_{38}, M_{39}, M_{40}, M_{41}, M_{42}, M_{43}, M_{44}, M_{46}, M_{47}$) aparțin epocii de funcționare a primei biserici, relațiile stratigrafice probînd o atare atribuire. Din cele 32 de morminte, 3 (M_{28}, M_{29}, M_{42}) au aparținut unor copii, iar restul unor adulți. O importanță deosebită prezintă prin poziția sa M_{31} - tăiat de absida de sud a ultimei biserici -, întrucît probează pe de o parte existența unui cimitir și implicit a unui lăcaș de cult anterior actualei biserici, iar pe de altă parte constituie o limită posibilă pentru extremitatea estică a laturei de sud și pentru decroșul de sud-est al primului lăcaș.

Inventarul funerar este prezent în cuprinsul a nouă morminte, precum și în unele umpluturi. Monedele⁶ sînt reprezentate, în ordine crono-

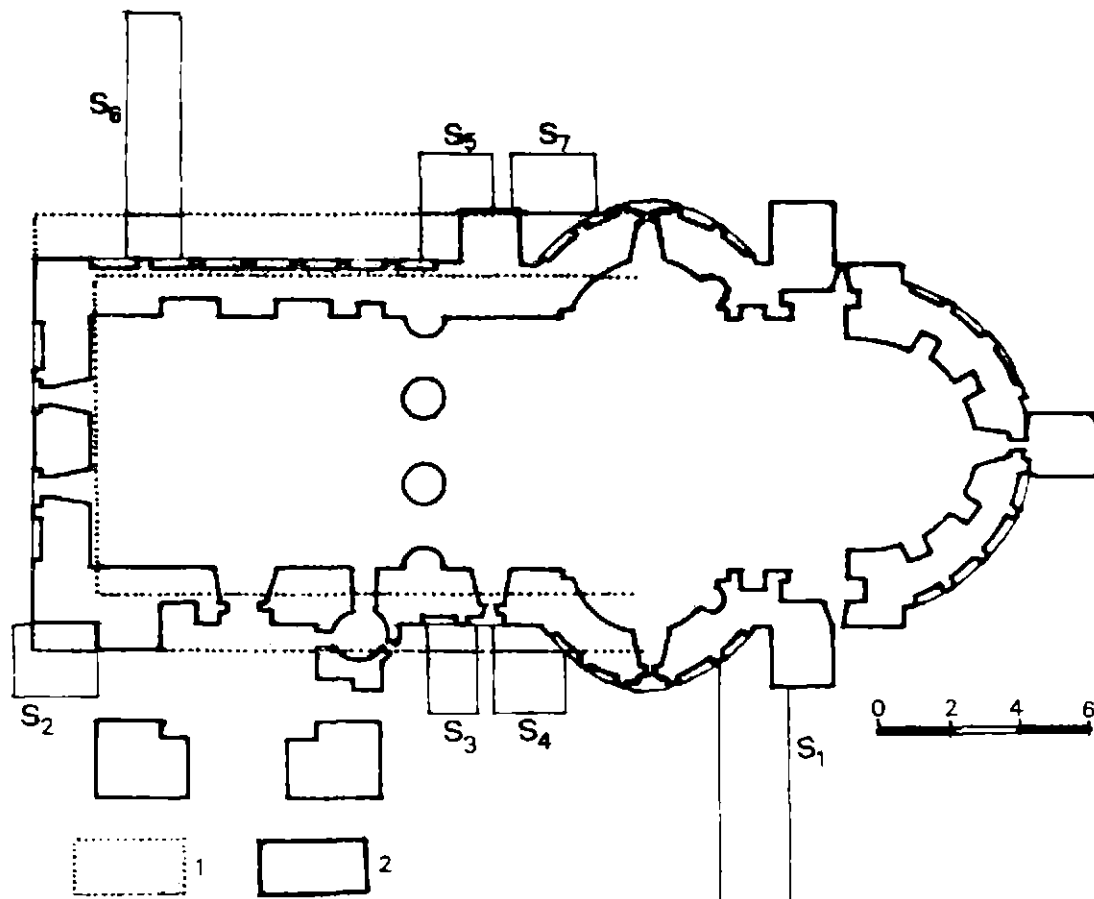

Fig.1.-Biserica Mirăuților-Suceava. Plan general al săpăturilor arheologice; traseul fundațiilor primei biserici (1); traseul celei de a doua biserici (2).

logică, de doi groși de argint emiși în timpul lui Petru I (în M32 și M40), un gros polonez emis de Ioan Albert (1492-1501) și aflat în M4, doi dinari ungurești emiși de Ludovic al II-lea (1516-1526) și de Ferdinand I (1526-1563) și aflați amândoi în M12, un dinar unguresc emis de Rudolf al II-lea (1576-1612) descoperit în M14. Alături de monede au fost descoperite accesoriile vestimentare de felul acelor 8 năsturași globulari (5 în stare fragmentară) aparținând tipului cu baza țesută din M5, a năsturașului de argint din M27 și a celor 7 năsturași globulari (4 în stare fragmentară), tot cu baza țesută, din M35. Din rândul podoabelor poate fi menționată doar o verighetă de argint realizată din sferă răsucită, prezentă în M37. Alături de piesele amintite mai sus, din umpluturile gropilor unor morminte au rezultat două calote aparținând tot unor năsturași de argint, precum și două monede, dintre care una este emisă de Frederick Wilhelm de Brandenburg (1620-1688), iar cealaltă de Imperiul Otoman la sfârșitul sec. al XVI-lea sau începutul celui următor.

O primă observație ce decurge din parcurgerea inventarului monetar este aceea că în intervalul cuprins între sfârșitul sec. al XIV-lea și mijlocul sec. al XVII-lea prima biserică de la Mirăuți a funcționat neîntrerupt, chiar dacă va fi cunoscut unele acțiuni de refacere. De altfel, existența sa în tot acest interval este explicabilă dacă se are în vedere că moaștele Sf. Ioan cel Nou aduse în Moldova încă de la începutul sec. al XV-lea și adăpostite în biserica metropolitană de la Mirăuți vor continua să rămână aici până în 1589, an în care Petru Șchiopul le-a strămutat în noul sediu al mitropoliei⁷, lăcaș terminat încă din 1522. În stabilirea momentului final al intervalului amintit poate fi adusă în discuție și acea monedă poloneză de la Sigismund al III-lea Vasa (1587-1632), descoperită de arhitectul K. Romstörfer în zidăria celei de a doua biserici⁸.

Dar incomparabil mai importante și pline de semnificație sînt cele două emisiuni monetare ale lui Petru I, aflate în M32 și M40, întrucît ne îngăduie precizări de ordin cronologic cu privire la epoca în care a fost edificat primul lăcaș de la Mirăuți. Acest moment credem că poate fi fixat în vremea domnitorului Petru I, plasînd monumentul în seria celor mai vechi exemplare de arhitectură ecleziastică cunoscute deocamdată pe teritoriul Sucevei. Cît privește ctitorul, acesta nu poate fi decît Petru I - patron al unei creații artistice ce se va afirma curînd în sud-estul Europei -, în vremea căruia se va ridica primul lăcaș de cult de proporții impunătoare de la răsărit de Carpați menit să sporească, în ochii contemporanilor, prestigiul domnitorului și al instituției ecleziastice nou create.

Deși în actualul stadiu al cercetărilor nu dispunem de toate elementele de plan, întrucît nu întrevădem posibilitatea ca într-un viitor apropiat să poată fi obținute date noi cu privire la arhitectura monumentului, vom încerca să sugerăm o ipoteză cu privire la ansamblul formelor sale inițiale, conștienți fiind de riscurile ce le comportă definirea unei construcții numai în funcție de planul ei, și acesta incomplet.

Urmele de ziduri descoperite indică o construcție de o amplasare neobișnuită în raport cu alte lăcașuri ale vremii, lipsită de abside laterale și de contraforți, observații care, dacă ne îndepărtează de o posibilă identificare a sa cu una din structurile întâlnite la binecunoscutele monumente reprezentative contemporane, precum biserica Sf. Nicolae din Rădăuți sau Sf. Treime din Siret, ne permit mai degrabă să bănuim că lăcașul primei mitropolii din Moldova va fi beneficiat de o structură "în cruce greacă înscrisă" de tip complex. Spre o atare ipoteză ne conduce și raportul între dimensiunile construcției - excluzând pe cele ale altarului -, care, în afară de un pronaos îngust, trebuie să fi dispus de o încăpere centrală (naosul) de plan cvasi-pătrat, împărțită de patru stâlpi și acoperită de boltiri semicilindrice dispuse cruciform.

Acest tip structural cunoscând o largă răspândire în sec. X-XIV în Imperiul Bizantin și în regiunile puternic influențate de civilizația bizantină⁹, în explicarea opțiunilor clerului ortodox din Moldova pentru un atare model arhitectonic trebuie avute în vedere, în afară de interesul și respectul manifestate de acesta față de arta bizantină - cu toate neînțelegerile existente la un moment dat între biserica Moldovei și patriarhia constantinopolitană -, acele legături pe care ierarhia ecleziastică de la răsărit de Carpați le va fi întreținut cu teritoriile de cultură bizantină provincială. Ori, așa după cum s-a arătat, tocmai legăturile ortodoxiei locale cu lumea balcanică, sârbească¹⁰, al cărei rol cultural sporește începând cu prima jumătate a sec. al XIV-lea - în vremea în care Marea Biserică refuză să recunoască patriarhia de la Peć¹¹ -, par să explice, cel puțin într-o anumită măsură, apariția în Moldova a unor structuri arhitectonice de felul triconcului sau de tipul "în cruce greacă înscrisă", precum și a unor modalități de decorație exterioară a monumentelor. Semnificativă ni se pare și împrejurarea că aceleași legături sînt bănuite atunci cînd se încearcă explicarea normelor de organizare a primelor mănăstiri moldovenești¹² sau a atributului de "serboepiscopos"¹³ dat lui Iosif în 1401 de către patriarhia din Constantinopol¹⁴.

Descoperirile de la Mirăuți prilejuiesc, totodată, repunerea în discuție a unor probleme de istorie ecleziastică a Moldovei, din rîndul cărora se detașează cele ce privesc vechimea instituției episcopale și înființarea sediului acestora.

Deși pentru deceniile 7-8 ale sec. al XIV-lea știrile în legătură cu organizarea în forme ierarhice a diocezei de la răsărit de Carpați lipsesc cu desăvîrșire, apariția unei instituții de felul celui episcopale are loc într-un teritoriu în care de mai multă vreme se cunosc unele rînduiri ale bisericii ortodoxe, dacă ar fi să ne reamintim numai de acei "pseudo-episcopi" pomeniți de scrisoarea papală din 14 noiembrie 1234¹⁵. Existența unei mitropolii în Moldova, chiar înainte de Petru I, a fost susținută de unii reprezentanți ai vechii noastre istoriografii¹⁶, invocîndu-se în acest sens un pasaj din cronicăa lui Grigore Ureche¹⁷, dovedit a fi, însă, o interpolare tîrzie. Imprejurarea că la data refn-

ființării mitropoliei de Halici (mai 1371) Moldova nu este amintită în rândul episcopilor sufragane - Helm, Pereimis, Turov și Vladimir¹⁸ - constituie, așa după cum pe bună dreptate s-a observat¹⁹, dovada că în momentul respectiv la răsărit de Carpați nu se afla vreo episcopie și nici un ierarh, nevoile clerului ortodox de aici fiind satisfăcute de scaunul halician, cu care par a fi fost întreținute raporturi chiar mai vechi. Aceste legături explică, între altele, de ce tocmai la Halici va fi hirotonit Iosif, ceva mai târziu - după cum se afirmă în 1401 - , drept episcop "al Moldovei"²⁰.

Mențiunea din septembrie 1386 cu privire la înființarea unui scaun metropolitan în Moldova, condus de un mitropolit Teodosie, i-a îndreptățit pe unii autori să fieneze acest eveniment în intervalul anilor 1381-1386²¹ sau 1378-1386²². În fapt, această inițiativă patriarhală, menită să frneze ofensiva catolicismului polon la răsărit de Carpați²³, nu reușește, Teodosie neputând păstori din cauza unei hotărâte opoziții autohtone. Până la urmă, din inițiativa domnitorului Petru I, la o dată oricum anterioară anului 1391²⁴, vor fi puse bazele unei ierarhii bisericești autonome în frunte cu episcopul Iosif, acțiune ce va genera un îndelungat conflict cu patriarhia constantinopolitană. Deși împrejurările hirotonisirii lui Iosif nu sînt foarte limpezi, credem că poate fi acceptată ipoteza potrivit căreia sfințirea sa a fost făcută pe seama eparhiei Cetății Albe²⁵, argumentelor invocate pînă acum putînd să le alăturăm și un altul. Ne gîndim la atributul de "pseudo-episcopos" cu care apare Iosif în scrișoarea adusă de protopopul Petru din partea patriarhului în mai 1395²⁶, și pus în ultima vreme, pe bună dreptate, pe seama necanonicității sfințirii ierarhului moldovean²⁷. Întrucît nu există nici un temel să ne îndoim de faptul că Iosif va fi fost sfințit de mitropolitul Antonie al Halicului²⁸ după toate prevederile dreptului canonic - adică de doi arhieri și avînd un sediu stabil recunoscut²⁹ - rămîne de acceptat că nerecunoașterea sa ulterioară de către patriarhia constantinopolitană se datorește unei cu totul alte cauze. Credem că este vorba de pretențiile sale de drepturi arhieresti asupra teritoriului unei alte diocese decât cea în care a fost hirotonisit. Ori din moment ce nu i se recunosc drepturile arhieresti asupra Moldovei, înseamnă că hirotonia sa se va fi produs pe seama unei alte eparhii - evident că din Rusia Mică, în care Antonie avea dreptul să sfințească episcopi -, ce nu poate fi alta decât cea a Cetății Albe, fapt ce explică atitudinea patriarhiei constantinopolitane. Odată cu intrarea Cetății Albe în cuprinsul statului românesc est-carpatic - eveniment ce credem a se fi produs încă la sfîrșitul domniei lui Petru I - inițiativele domniei de creare a unei ierarhii eclesiastice autonome cștigă în amploare, concretizându-se prin înzestrarea instituției ce trebuia să o reprezinte cu un lăcaș de cult și prin aducerea lui Iosif la Suceava³⁰.

În ultimă instanță, însă, apariția la Suceava a unui lăcaș de cult de mari proporții pentru acea vreme, cu o structură arhitectonică ce pare a fi cea sugerată mai sus, în vremea lui Petru I și în vecinătatea

Curții Domnești a acestuia, nu constituie altceva decât reflectarea pe plan artistic a progreselor din domeniul organizării în forme ierarhice a diocezei de la răsărit de Carpați, a acțiunii de înzestrare a Moldovei cu o ierarhie bisericească autonomă. Astfel privind lucrurile, actul ctitoricesc de la Suceava are în primul rând o semnificație politică, întrucât a dat naștere celui dintâi lăcaș episcopal și apoi metropolitan, sediul instituției ce trebuia să contribuie la desăvârșirea procesului întemeierii statului feudal de sine stătător Moldova și totodată la afirmarea acestuia pe plan european. Chiar dacă, însă, consacrară religioasă a independenței statului, din cauza conflictului destul de îndelungat și a negocierilor cu patriarhia constantinopolitană, a întârziat până la începutul domniei lui Alexandru cel Bun, când o stare de fapt, ce dăinuia de mai multă vreme, a fost sancționată prin recunoașterea lui Iosif ca mitropolit³¹, momentul apariției unui lăcaș episcopal tocmai la Suceava, în vremea lui Petru I, are o importanță fundamentală, semnificând ideea de neafirmare politică și religioasă.

NOTE

- 1 N. Dobrescu, Intemeierea mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară, București, 1906; N. Iorga, Condițiile de politică generală în care s-au întemeiat bisericile românești în veacurile XIV-XV, în AARMSI, seria II, t. XXXV, 1913, p. 387-411; C. Marinescu, Inființarea mitropoliilor în Țara Românească și Moldova, în AARMSI, seria III, t. II, 1924, p. 247-268; V. Laurent, Aux origines de l'Eglise de Moldavie. Le métropolitain Jérémie et l'évêque Joseph, în "Revue des études byzantines", Paris, V, 1947, p. 158-170; Al. I. Gonța, Mitropoliile și episcopiile ortodoxe moldovene în sec. XV, în "Mitropolia Moldovei și Sucevei" (=MMS), 3-4, 1958, p. 21-36; S. Porcescu, Iosif, cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei, în MMS, 3-4, 1964, p. 126-139; R. Theodorescu, Bizanț, Balcani, Occident la începuturile culturii medievale românești (sec. X-XIV), București, 1974, p. 201-219.
- 2 Cu aproape două decenii în urmă au mai fost efectuate sondaje arheologice în jurul bisericii Miranților, rămase, însă, inedite. Materialele arheologice descoperite cu acest prilej se află depuse la Muzeul județean de istorie din Suceava.
- 3 K. A. Romstörfer, Reconstruction der Miroutz Kirche in Suczawa. Bericht über die Arbeiten im Jahre 1898, în "Wahrsch des Bukowiner Landes - Museums", 1898, p. 104-107; idem, Die Restaurierung der Miroutz kirche in Suczawa, în "Mitteilungen der K.K. Central-Kommission für Kunst und historischen Denkmäler", 1899, p. 111-112.
- 4 C. Nicolescu, Arta în epoca lui Ștefan cel Mare, în vol. Cultura moldovenească în vremea lui Ștefan cel Mare, București, 1964, p. 291; I. Caproșu și N. Grigoraș, Biserici și mănăstiri vechi din Moldova

- până la mijlocul secolului al XV-lea, București, 1968, p.30.
- 5 Caracterul limitat al cercetărilor a fost determinat de o serie de factori de natură obiectivă.
  - 6 Identificările au fost făcute de cercetătoarea Elena Isăcescu, căreia îi aducem mulțumirile noastre și cu acest prilej.
  - 7 Ioan Bogdan, Cronicile slavo-române din sec.XV-XVI, ed.P.P. Pannaitescu, București, 1959, p.162-163; S.Rebi, În jurul unei vechi catedrale a Mitropoliei Moldovei din Suceava, în Omagiu lui Ioan Lupăș, București, 1941, p.758.
  - 8 K.A.Romstörfer, Die Restaurierung der Miroutzkirche..., p.112.
  - 9 Cu privire la acest tip structural vezi G.Millet, L'école grecque dans l'architecture byzantine, Paris, 1916, p.55 și urm.
  - 10 V.Laurent, op.cit., p.161; N.Dobrescu, op.cit., p.92; S.Porcescu op.cit., p.135-136; R.Theodorescu, op.cit., p.233.
  - 11 V.Laurent, L'archevêque de Peș et le titre de patriarche après l'union de 1375, în "Balcania", VII,2, 1944, p.303-310.
  - 12 R.Theodorescu, op.cit., p.234.
  - 13 Ibidem, p.233-234.
  - 14 Hurmuzaki, XIV, 1, nr.69, p.32. Termenul apare în actul de recunoaștere a lui Iosif de către patriarhul Matei din 26 iulie 1401.
  - 15 Ibidem, I, nr.105, p.132.
  - 16 D.Onciul, Teoria lui Roesler, în "Convorbiri literare", t.19, 1885, p.337-339; A.D.Xenopol, Istoria românilor din Dacia Traiană, vol III, București, 1914, p.150 și 256; N.Dobrescu, op.cit., p.76-87; C.Auner, Cîteva momente din începuturile bisericii române, Blaj, 1902, p.105-106; D.Dan, Cronica Episcopiei de Rădăuți, Viena, 1912, p.17-21 și 27.
  - 17 Grigore Ureche Letopisețul Țării Moldovei, București, 1955, p.68.
  - 18 Actul Sinodului din Constantinopol privind reînființarea mitropoliei Haliciului și numirea lui Antonie ca mitropolit în Hurmuzaki, XIV,1, nr.8, p.9-10; DIR,B, Țara Românească, veac.XIII, XIV și XV, nr.16, p.23.
  - 19 C.Marinescu, op.cit., p.11; Istoria bisericii române, I, București, 1957, p.174 și 176; S.Porcescu, op.cit., p.128; R.Theodorescu, op.cit., p.213-214.
  - 20 Hurmuzaki, XIV, 1, nr.70, p.34.
  - 21 V.Laurent, Aux origines de l'Eglise de Moldavie..., p.163.
  - 22 C.C.Giurescu, D.C.Giurescu, Istoria românilor, 2, București, 1976, p.43.
  - 23 Gh.I.Moisescu, Catolicismul în Moldova până la sfârșitul secolului XIV, București, 1942, p.105 și urm.; Al.I.Gonța, op.cit., p.23.
  - 24 C.Marinescu, op.cit., p.16; V.Grămadă, Aspecte de viață din trecutul orașului Suceava, în MMS, 10-12, 1957, p.876; Al.I.Gonța, op.cit., p.23; Istoria bisericii române, I, p.179; R.Theodorescu, op.cit., p.214.

- 25 Vezi în acest sens la N.Iorga, Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor, I, București, 1929, p.60; Istoria bisericii române, I, p.179; R.Theodorescu, op.cit., p.216; C.C. Giurescu, D.C. Giurescu, op.cit., p.44.
- 26 Fr.Miklosich, I.Müller, Acta Patriarchatus Constantinopolitani, I, Viena, 1860, nr.488, p.244.
- 27 Deși unii istorici au considerat drept canonică sfințirea ca episcop a lui Iosif (N.Iorga, op.cit., p.61; V.Laurent, op.cit., p.158-170), în ultima vreme (R.Constantinescu, Note privind istoria bisericii române în secolele XIII-XV, în SMIM, VI, 1973, p.188-190)s-a susținut necanonicitatea hirotoniei sale.
- 28 Hurmuzaki, XIV, 1, nr.70, p.34.
- 29 R.Constantinescu, op.cit., p.188.
- 30 Faptul că la 26 septembrie 1387 Petru I prestează omagiu de vasa - litate lui Vladislav Iagiello în fața mitropolitului Chiprian al Kievului (Hurmuzaki, I₂, p.295-296) a fost interpretat în sensul inexistenței la acea dată a unui episcop în Moldova (N.Iorga, op.cit., p.47; N.Grigoras, Țara Românească a Moldovei până la Ștefan cel Mare, Iași, 1978, p.47), așa după cum s-a socotit că această realitate "nu implică lipsa unui episcop în Moldova" (N.Dobrescu, op.cit., p.91), întrucât "era firesc ca jurământul să fie făcut în fața unui prelat ortodox din țara suzeranului" (C.Marinescu, op.cit., p.17). În ceea ce ne privește considerăm explicabilă absența lui Iosif în 1387 de la ceremonia depunerii jurământului, deoarece la această dată pe plan extern nu i se recunoștea calitatea de arhieru pentru Moldova, ci doar pentru eparhia Cetății Albe.
- 31 Hurmuzaki, XIV, 1, nr.69.

CONTRIBUTIONS ARCHÉOLOGIQUES À LA CONNAISSANCE DE LA PREMIÈRE LOCALISATION DE LA MÉTROPOLIE DE LA MOLDAVIE: L'EGLISE DE MIRĂUȚI DE SUCEAVA

Résumé

Les recherches archéologiques effectuées pendant l'été de l'année 1976 autour de l'église de Mirăuți de Suceava, qui est connue comme siège de la première métropole dès le début de l'état féodal centralisé et indépendant, ont permis d'encadrer chronologiquement le monument et obtenir certaines données d'ordre planimétrique. On a pu établir que l'église a été érigée pendant le règne de Pierre Ier et qu'elle a fonctionné ainsi jusqu'au début du XVIe siècle quand on l'a refait complètement. En ce qui concerne l'architecture du monument, les éléments du plan nous suggèrent une structure du type nommé "en croix grecque inscrite de type complexe"

Les données obtenues ont permis aussi l'élaboration de certaines conclusions concernant l'histoire ecclésiastique et le processus de la dotation de l'état féodal centralisé et indépendant de la Moldavie avec une de ses institutions fondamentales.

LÉGENDE DE LA FIGURE

Fig.1.-L'église de Mirăuți - Suceava. Plan général des fouilles archéologiques; le tracé des fondations de la première église (1); le tracé de la deuxième église (2).